

Sygn. akt I ACa 894/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 4 kwietnia 2014 r.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący	:	SSA Janusz Leszek Dubij
Sędziowie	:	SA Irena Ejsmont - Wiszowata (spr.) SA Elżbieta Borowska
Protokolant	:	Sylwia Radek - Łuksza

po rozpoznaniu w dniu 4 kwietnia 2014 r. w Białymstoku

na rozprawie

sprawy z powództwa (...) **w W.**

przeciwko **M. W.**

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Okręgowego w Ostrołęce

z dnia 28 czerwca 2013 r. sygn. akt I C 295/13

I. **oddala apelację;**

II. **zasądza od pozwanego na rzecz powoda kwotę 5. 400 zł tytułem zwrotu kosztów procesu za instancję odwoławczą.**

UZASADNIENIE

Powód – (...) Bank (...) wnosił o orzeczenie nakazem zapłaty wydanym w postępowaniu nakazowym, aby pozwani >

Sąd Okręgowy w Ostrołęce nakazem zapłaty wydanym w dniu 6 września 2012 r. w postępowaniu nakazowym I Nc 41/12 nakazał pozwanym jako zobowiązanym z weksła, aby zapłacili solidarnie na rzecz powoda kwotę 4.223.101,77 zł z odsetkami umownymi oraz kwotę 32.217 zł tytułem kosztów postępowania.

Nakaz ten uprawomocnił się w stosunku do pozwanych (...) Spółki z o.o. w W. oraz T. H., których zarzuty zostały prawomocnie odrzucone.

Natomiast pozwany M. W. będący poręczycielem wekslowym wniósł skutecznie zarzuty od wydanego nakazu zapłaty, domagając się jego uchylecia w całości i oddalenia powództwa w stosunku do jego osoby. W zarzutach podniósł, że powód wypełnił weksle niezgodnie z deklaracją wekslową, tj. na sumę wyższą niż zadłużenie wynikające z umowy o udzielenie kredytu inwestycyjnego zawartej w dniu 1.06.2009 r. pomiędzy (...) w W. a (...) Sp. z o.o. z siedzibą w W.. Takie wypełnienie weksli powoduje ich nieważność, a podniesiony zarzut opierał na art. 10 ustawy Prawo wekslowe.

Nadto zarzucił Sądowi wadliwą przyjętą solidarność pomiędzy poręczycielami z weksla, a także niesłuszną oraz przedwcześnie przyjętą jego odpowiedzialność, w sytuacji, gdy roszczenia powoda były również zabezpieczone hipoteką łączną zwykłą w wysokości 4.480.000 zł na zabezpieczenie kapitału oraz hipoteką łączną kaucyjną do kwoty 2.000.000 zł na zabezpieczenie odsetek i innych kosztów związanych z udzieleniem kredytu.

W opisanej sytuacji powód nie powinien korzystać z przyjętej ochrony prawnej w tym w postępowaniu z uwagi na sprzeczność z zasadami współżycia społecznego (art. 5 k.c.).

W odpowiedzi na zarzuty pozwanego M. W. powód wniósł o utrzymanie w mocy nakazu zapłaty z dnia 6.09.2012 r. w sprawie I Nc 41/12. Wyrokiem z dnia 28 czerwca 2013 r. Sąd Okręgowy w Ostrołęce w pkt 1 nakaz zapłaty wydany przez Sąd Okręgowy w Ostrołęce w dniu 06 września 2012 r. w sprawie INc 41/12 utrzymał w mocy – w stosunku do pozwanego M. W. – w części obejmującej nakazanie zapłaty pozwanemu na rzecz powoda z weksla solidarnie z pozwanym (...) Sp. z o.o. w W. całego świadczenia zasądzonego w tym nakazie zapłaty wraz z kosztami procesu; w pkt 2 uchylił nakaz zapłaty wydany w stosunku do pozwanego M. W. jedynie w zakresie nakazującym obowiązek solidarnego spełnienia świadczenia zasądzonego w tym nakazie zapłaty z pozwanym T. H. i w tym zakresie powództwo oddalił; w pkt 3 koszty postępowania obejmującego rozpoznanie zarzutów od nakazu zapłaty zniósł wzajemnie między stronami.

Powyższy wyrok został wydany po dokonaniu przez Sąd Okręgowy następujących ustaleń faktycznych oraz prawnych:

Bezspornym w sprawie było, iż z mocy umowy zawartej w dniu 1 czerwca 2009 r. pomiędzy (...) Bakiem Spółdzielczym w W. a (...) Sp. z o.o. z siedzibą w W. powód udzielił kredytu inwestycyjnego pozwanej spółce, który to kredyt został zabezpieczony między innymi przez zobowiązanego z umowy wekslami in blanco z klauzulą bez protestu i nie na zlecenie, którym towarzyszyło złożenie deklaracji wekslowych i które poręczyli T.H. oraz M. W., podpisując każdy z nich inny egzemplarz weksla. Dwa z powyższych weksli in blanco powód wypełnił do wysokości po 4.223.101,77 zł.

W zaistniałych okolicznościach Sąd przyjął, iż pozwany poręczyciel nie mógł zwolnić się od odpowiedzialności wskazując na sposób wypełnienia dwóch weksli wystawionych przez tego samego wystawcę na jednakową kwotę.

Poręczenie wekslowe jest bowiem ważne, a powołany w zarzutach art. 10 prawa wekslowego nie miał zastosowania w tej sprawie, jako że weksel pozostawał w posiadaniu remitenta, nie został zbyty innej osobie.

Sąd podkreślił charakter potrącenia wekslowego, jako odrębnej od poręczenia cywilnego instytucji, istnienie odpowiedzialności poręczyciela niezależnego od zobowiązania wystawcy, które okazało się nieważnym, na abstrakcyjne i bezwarunkowe zobowiązanie awalisty. Nadto Sąd przyjął niedopuszczalność stosowania art. 5 kc w okolicznościach tej sprawy poprzez zanegowanie prawa powoda do ochrony w sposób przez niego obrany. Podzielił natomiast stanowisko pozwanego co do braku wężła solidarności pomiędzy wszystkimi osobami wymienionymi w pozwie, przyjmując solidarną odpowiedzialność tylko pomiędzy pozwanym a wystawcą weksla. Skutkowało to uchyleciem nakazu i oddaleniem powództwa tylko w części zakwestionowanej solidarności. Swoje rozstrzygnięcie Sąd oparł o przepis art. 496 kpc i art. 100 kpc.

Nie godząc się do końca z rozstrzygnięciem Sądu Okręgowego pozwany M. W. wywiódł apelację, skarżąc wyrok w pkt 1 i 3 w której zarzucił naruszenie prawa materialnego, tj. art. 10 ustawy z dnia 28.04.1936 r. (Dz. U. Nr 37 poz. 282 ze zm.), art. 396 kc, naruszenia art. 100 kpc i naruszenie prawa procesowego, tj. art. 496 kpc.

Podnosząc wskazane zarzuty skarżący domagał się zmiany wyroku i uchylecia nakazu zapłaty z dnia 6.09.2012 r. w całości w stosunku do M. W. oraz oddalenia powództwa w tym zakresie i zasądzenia od powoda na rzecz

pozwanego kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przewidzianych ewentualnie uchylecia w całości orzeczenia i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Ostrołęce z pozostawieniem temu Sądowi rozstrzygnięcia o kosztach za obie instancje.

Sąd Apelacyjny ustalił i zważył, co następuje:

Apelacja pozwanego nie mogła być uwzględniona z uwagi na to, że podniesione w niej zarzuty nie były trafne.

Konstrukcja wiodącego w apelacji zarzutu, wskazującego na naruszenie prawa materialnego, tj. art. 10 ustawy z dnia 28.04.1936 r. (Dz. U. Nr 37 poz. 282 ze zm.) przez niewłaściwe zastosowanie i błędną wykładnię sama w sobie jest już nieprawidłowa. W istocie bowiem zarzut naruszenia przepisów prawa materialnego może dotyczyć albo błędnej wykładni przepisu, albo niewłaściwego zastosowania (alternatywa rozłączna). Dlatego nie jest możliwe naruszenie prawa materialnego jednocześnie przez błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie (patrz odp. wyroki S.N. z 15.07.2010 r. IV CSK 138/10, Lex 021347, z 9.04.2008 r. VCSK 520/07, Lex nr 577239). Oczywistym przy tym jest, że niewłaściwa wykładnia danego przepisu może w konsekwencji doprowadzić do błędnego jego zastosowania bądź niezastosowania.

Dalej, uzasadniając ten zarzut apelacji skarżący podnosi, iż na jego gruncie Sąd I instancji niewłaściwie przyjmował fakt prawidłowego wypełnienia dwóch weksli, podczas gdy w okolicznościach tej sprawy dotyczyły one tej samej wiarygodności i ich wypełnienie na taką samą kwotę (4.223.101,77 zł każdy), zdaniem skarżącego było wadliwe oraz skutkowało tym, iż nie doszło w ogóle do powstania zobowiązania wekslowego.

Argumentacja ta nie jest słuszna, ani przekonująca i to z wielu powodów. Na początku przypomnieć jedynie wypada, iż każdy z dwóch poręczycieli – pozwanych w niniejszej sprawie – złożył podpis pod oddzielnym wekslem in blanco i każdy z nich złożył deklarację wekslową jako solidarny poręczyciel za wystawcę, które to weksle Bank miał prawo wypełnić w każdym czasie na sumę odpowiadającą wymagalnemu zadłużeniu wynikającemu z warunków umowy Nr (...) o kredyt inwestycyjny łącznie z odsetkami. Wystawca tych weksli poddał się egzekucji roszczeń pieniężnych wynikających z wystawienia weksli do kwoty 9.280.000,00 zł, także każdy z poręczycieli złożył oświadczenie o poddanie się egzekucji do kwoty 9.280.000,00 zł (dowód z k. 18 akt sprawy). Żadna z tych okoliczności nie była w sprawie kwestionowana przez pozwanych, w tym skarżącego, także w apelacji.

Poza tym odwołując się do stanowiska doktryny i piśmiennictwa przekonujące pozostają te poglądy, które stanowią, iż weksel in blanco inkorporuje już zobowiązanie wekslowe. Do jego zaciągnięcia nie wystarcza samo podpisanie weksla lecz konieczne jest jego wydanie pierwszemu wekslobiorcy, co koresponduje z założeniami teorii umownej i zapewnia jednolitą podstawę konstrukcyjną dla powstania zobowiązań z weksla wydanego w stanie zupełnym lub niezupełnym (Rosenblüth, A. Szpunar, M. Kaliński). Z wydaniem weksla niezupełnego musi wiązać się upoważnienie do jego uzupełnienia, uważane niekiedy za skutek zawarcia porozumienia wekslowego (por. P. Machnikowski). Upoważnienie to jest obligatoryjne. Tak więc nie ulega wątpliwości, iż z zaciągnięciem zobowiązania wekslowego mamy do czynienia już w chwili wydania weksla, z jednoczesnym upoważnieniem posiadacza do określenia parametrów tego zobowiązania. W okolicznościach tej sprawy, gdy bezsporne zatem pozostają fakty dotyczące wydania weksli i istnienia upoważnienia do ich wypełnienia przez Bank, o czym była mowa wcześniej, nie istnieją żadne podstawy do twierdzenia, iż nie doszło w ogóle do powstania zobowiązania wekslowego, w tym ze skutkami przewidzianymi w treści art. 32 Prawa wekslowego i czekowego w odniesieniu do pozwanego M. W., jako poręczyciela.

Wypełnienie weksla in blanco przez jego posiadacza oznacza ukształtowanie treści zobowiązania wekslowego, mówiąc inaczej zobowiązanie zostaje ukształtowane w taki sposób, jaki wynika z treści weksla po jego uzupełnieniu. Ewentualna niezgodność sposobu dokonanego uzupełnienia weksla z upoważnieniem udzielonym przy jego wydaniu może być rozpatrywana w kategoriach oczywiście zarzutu wpływającego na skuteczność dochodzenia praw wekslowych przez konkretnego posiadacza weksla (istota regulacji z art. 10), ale nigdy jako element rozstrzygający o

powstaniu bądź nie powstaniu zobowiązania wekslowego ani o jego treści (por. Rosenblüth, J. Jastrzębski, M. Kaliński Pr. w i cz. komentarz).

Tak więc jeszcze raz należało stwierdzić, iż argumentacja skarżącego przytoczona w uzasadnieniu zarzutu apelacji była w tym zakresie nie do przyjęcia.

Odnosząc się generalnie do istoty zarzutu w świetle art. 10 prawa wekslowego wskazać należało, iż klasyfikuje się on w szczególnej kategorii zarzutów osobistych, zaś niezgodność dokonanego uzupełnienia weksla in blanco z porozumieniem nie wpływa na treść zobowiązania wekslowego. Dłużnicy wekslowi wskutek uzupełnienia weksla stają się bowiem zobowiązani w zakresie wynikającym z weksla, nie zaś z porozumienia wekslowego (tak S.N. w wyrokach z dnia 24.10.2000 r. V CKN 170/04 Lex Polonica nr 405125, zaś inaczej S.N. w wyrokach z dnia 21.06.2002 VCKN 1514/00, z 2006 V CSK 70/06). Niemniej wyrażone na wstępie stanowisko pozostaje w zgodzie z poglądem, iż przesłanką skutecznego ukształtowania wierzytelności wekslowej z weksla in blanco jest jedynie uzupełnienie weksla w taki sposób, aby odpowiadał wymaganiom art. 1 lub 101, nie zaś jego uzupełnienie zgodnie z porozumieniem (Szpunar, Kaliński, S.N. w wyroku z 9.12.2004 r. II CK 170/04).

Niezgodność dokonanego uzupełnienia z porozumieniem nie wpływa więc na byt i treść zobowiązania, lecz może jedynie uzasadniać zarzut dłużnika. Należy jednakże mieć na uwadze, że skuteczne podniesienie zarzutu z art. 10 może nastąpić jedynie wówczas, gdy niezgodność dokonanego uzupełnienia z porozumieniem wpływa negatywnie na sytuację prawną dłużnika wekslowego, w szczególności prowadząc do obciążenia go w większym stopniu niż miałyby to miejsce gdyby przy uzupełnieniu zastosowano się do porozumienia. Należy zatem przyjąć, iż nie stanowi samoistnej podstawy zarzutu taka niezgodność dokonanego uzupełnienia z porozumieniem, która nie wpływa na zakres zobowiązań dłużnika wekslowego. Z istoty odpowiedzialności poręczyciela z art. 32 pr. w., w postępowaniu zarzut niezgodności uzupełnienia z porozumieniem nie miał racji bytu. Poza tym, jak słusznie wskazał Sąd I instancji przepis art. 10 pr. w. nie znajdował zastosowania w okolicznościach tej sprawy także dlatego, że przepis ten ma zastosowanie do sytuacji, gdy przedmiotem nabycia był już weksel wypełniony i przeniesiony na inną osobę w drodze indosu (por. wyroki S.N. z dnia 5.02.1998 r. III CKN 342/97, OSNC 1998 Nr 9 poz. 141, z dnia 21.09.2006 r. I CSK 130/06, OSNC 2007, Nr 6 poz. 93, z dnia 23.10.2008 r. V CSK 71/08, Lex nr 485921), za wyjątkiem gdy posiadacz weksla nabył go w złej wierze, tj. gdy w dniu nabycia wiedział, że weksel został uzupełniony w sposób niezgodny z porozumieniem na niekorzyść osoby, która weksel podpisała lub gdy nabywca weksla wprawdzie nie wiedział o tym, że weksel został uzupełniony niezgodnie z porozumieniem, ale mógłby się o tym łatwo dowiedzieć w danych okolicznościach, gdyby dołożył należytej staranności.

W procesie zgodnie z zasadą wynikającą z art. 6 kc dłużnika obciążał ciężar udowodnienia okoliczności uzasadniających zastosowanie art. 10 Prawa wekslowego (por. wyrok S.N. z 13.12.2012 r. V CSK21/12).

W niniejszym postępowaniu skarżący takiej inicjatywy dowodowej nie podjął.

Mając to wszystko na uwadze stwierdzić należało za Sądem I instancji, iż skoro miało miejsce w okolicznościach tej sprawy powstanie zobowiązania wekslowego, to powództwo o zapłatę weksla skierowane między innymi do pozwanego jako poręczyciela było zasadne.

Nie potwierdził się zatem zarzut naruszenia art. 10 pr. w. i pozostający bezpośrednio z rozstrzygnięciem Sądu I instancji zarzut naruszenia art. 496 kc.

Nie mogło także dojść do naruszenia wskazywanego w apelacji przepisu art. 396 kpc, który nie miał w sprawie zastosowania, chociaż nie sposób wykluczyć tu pomyłki z racji treści uzasadnienia tegoż zarzutu, w istocie opartego o przepis art. 376 kc. Nietrafność naruszenia ewentualnie przepisu art. 376 kc w sposób przewidziany w rozwinięciu samego zarzutu wynika przede wszystkim z faktu, iż pomiędzy współwłaścicielami nie zachodzą stosunki wekslowe, zaś ustawa wekslowa tej kwestii nie reguluje oraz z faktu treści rozstrzygnięcia zawartego w pkt 2 skarżonego wyroku. Natomiast na gruncie prawa cywilnego (art. 376 kc) nie można wykluczyć roszczeń regresowych w przypadku

udzielenia awalu za jednego awalata przez kilku awalistów (por. wyrok S.A. w Katowicach z 25. 09. 2003 r. I A Ca 1286/02, OSA 2005 nr 4 poz. 20 i S.N. z 24.09.1931 r. – Pr. w. i cz. Komentarz – J. Jastrzębski, M. Kaliński).

Nietrafne w ocenie Sądu Apelacyjnego powyższe zarzuty stanowiły także o bezprzedmiotowości naruszenia art. 100 kpc.

Apelacja pozwanego M. W. oparta na nietrafnych w całości zarzutach podlegała zatem oddaleniu na zasadzie art. 385 kpc.

O kosztach postępowania odwoławczego Sąd postanowił zgodnie z regułą art. 98 kpc i 108 § 1 kpc.